

ביאורים

לאחר שראינו אתמול את שלושת סוגי האהבה: אהבה בין השווים, אהבה טבעית ואהבה יחסית; מבאר רבי יוסף אלבו את מהות האהבה שבין ה' לישראל. הוא פותח בכך שלא ייתכן לבאר שאהבה זו היא מסוג האהבה בין השווים, כיוון שאין מי שישווה לה'.

יתרה מזאת, בפסוקים רבים בתורה ישנם ביטויים וכינויים שונים לקשר ולאהבה שיש בין ה' לעם ישראל. ביטויים אלו מדמים את הקשר לקשר של אב לבנו, או לקשר של אומן למעשה ידיו.

אף על פי שעם ישראל הוא כבנו של ה', אין אהבתו כמו האהבה המוכרת לנו מאהבת אב לבנו.

אהבת אב לילדיו, ועוד יותר מכך אהבת האם לילדיה, נובעת מהעובדה שדמות האב והאם טבועה ונוכחת בתוך דמותו של הילד, מה שלא שייך לומר ביחס הקיים בין ה' לעם ישראל. כמו כן, גם האהבה המוכרת לנו מאהבת האומן למעשה ידיו אינה ניתנת להיאמר ביחס לאהבה שאוהב ה' את עם ישראל. אהבת האומן ליצירתו נובעת מכך שהוא טרח ועמל ביצירת מעשה ידיו, ולכן הוא מרגיש חיבור וקישור לטרחתו הרבה, הבאה לידי ביטוי בתוצר הסופי. כמובן, ביחס לה' לא שייך לדבר על עמל וטרחו, ולכן לא שייך לבאר את האהבה של ה' לעם ישראל כאותה האהבה המוכרת לנו מאהבת אומן למעשה ידיו.

הרב יוסף אלבו מבאר, שביטויים אלו המופיעים בתורה ובנביאים, אינם משמשים ביטוי של סוג האהבה והקשר כפי שהם באמת. ביטויים אלו נאמרו כדי לבטא את האהבה, ולהביא אותנו לידי הכרה בעוצמתה הגדולה, אך אין להסיק מביטוי זה או אחר לגבי סוג האהבה וגדרה. לפי דבריו, אופי הקשר והאהבה הם מהסוג השלישי, אותו הוא מכנה האהבה היחסית, בדומה לאהבת המלך והעם זה את זה, כפי שלמדנו אתמול.

הרחבות

• אהבה מתוך השקעה

אָבֵל כָּבֵד יַחֲשֵׁב שֶׁתְּהִיָּה מֵהַסּוּג הַשְּׁנִי, שֶׁהִיא הָאֱהָבָה הַטְּבֵעִית. רבי יוסף אלבו מציין שישנה אהבה טבעית לדבר שאדם השקיע בו, וגם לדבר שאדם מרגיש שהוא חלק ממנו. בדומה לכך כתוב בארוחות צדיקים כיצד להגיע לאהבת הבריות: "ובאיזה דרך יגיע האדם לאהבת כל אדם? אשכילך ואורך! הדרך הוא, שיעזור בנפשו ובממונו כפי יכלתו. העזר בנפשו הוא - שישרת לכל אדם, הן עני הן עשיר ויטרח עבורם. העזר בממונו הוא - שילוח לעשיר בעת הצטרכו למעות, וכן לעני ילוח בעת דחקו, וכן יפקדהו במתנה כפי כחו, ולקצות עתים ישלח מנות ודורות גם לעשירים. ויהא וותרן בשלו. אם יהיה לו עסק עם בני אדם, יהיה כל משא ומתן שלו בנאמנות, ואל יקפיד בדבר מועט על חבירו. לעולם יהיה חפץ שחבירו יהנה ממנו, ואל ישתדל הוא ליהנות מחבירו, ויהיו דבריו בנחת עם כל בני אדם. ביישהו אדם - אל יביישהו, הטעהו - אל יטעהו. יסבול על צוארו עול העולם, והוא לא יכביד עליהם. ולא יתקוטט עם בני אדם, ויקבל כל אדם בשמחה ובסבר פנים יפות, כי הסברתו פנים תחזק האהבה. וישא ויתן עם חבירו בטובתו, וינחם כל אדם מעצבו ומדאגתו. אם גילה לו אדם סוד - אל יגלהו, אף אם יכעיסהו. ולא ידבר על אדם רע, ולא ישמע שידברו רעות על אדם. ולעולם ישתדל למצוא זכות על בני אדם במקום שאפשר להיות, ובזה ייזהר ביותר, ואז יהיה אהוב לכל. ויכבד כל אדם במעשיו ובדבריו. ולא יתגאה על שום אדם, אך ייכנע תחת כל אדם, ובכל יכין לשם שמים" [ארוחות צדיקים פרק ה].

וְאֱהָבֵת ה' אֶת הָאָדָם, הוא מְבַאֵר שְׁאִי-אֶפְשֵׁר שֶׁתְּהִיָּה מִן הַסּוּג הָרִאשׁוֹן, שֶׁהִיא אֱהָבֵת הַדּוֹמִים. אָבֵל כָּבֵד יַחֲשֵׁב שֶׁתְּהִיָּה מֵהַסּוּג הַשְּׁנִי, שֶׁהִיא הָאֱהָבָה הַטְּבֵעִית. וְלָזֶה נִמְצָא מִשֵּׁה רַבְנוּ ע"ה יִרְמֹז אֶל שְׁנֵי הַמִּינִים מִמֶּנֶּה - אָמַר [דברים לב, ו]: "הֲלוֹא-הוּא אֲבִיךָ קִנְיָ", לְרִמּוֹז אֶל אֱהָבֵת הַמִּין הָרִאשׁוֹן, שֶׁהִיא אֱהָבֵת אָב לְבֵן; וְאָמַר: "הוּא עֶשֶׂךָ וַיְכַנְנֶךָ", לְרִמּוֹז אֶל הַמִּין הַשְּׁנִי, מֵאֱהָבֵת הָאָמֶן לְמִלְאכְתּוֹ. וְכֵן נִמְצָא הַנְּבִיא [ישעיהו סד, ז] בְּתַפְלִיתוֹ רוֹמֵז אֶל שְׁנֵי אֲלוֹ-הַמִּינִים - אָמַר: "וְעַתָּה יְיָ אֲבִינוּ אֶתְּהָ; אֲנַחְנוּ הַחֲמֹר וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ", [הרי שְׁקָרָא אֶת ה' "אָב", מִצַּד שֶׁהוּא נוֹתֵן הַצּוּרָה בְּנוֹ, שֶׁזֶהוּ "וְאַתָּה יוֹצְרֵנוּ" - כְּלוֹמֵר: וּמִזֶּה-הַצַּד רְאוּי שֶׁתִּשְׁגִּיחַ בְּנוֹ לְרַחֵם עָלֵינוּ כְּרַחֵם אָב עַל בְּנָיִם. וְגַם מִן הַצַּד הַשְּׁנִי, מִן הָאֱהָבָה הַטְּבֵעִית, רְאוּי לָךְ שֶׁתִּתְּהַב אוֹתָנוּ, כִּי "מַעֲשֵׂה יָדְךָ כְּלָנוּ"; וְאֶפְלוּ הַחֲמֹר, אֶתְּהָ יְצַרְתּוּ קִדְּם שֶׁתִּתֵּן בּוֹ הַצּוּרָה הַשְּׁכֵלִית. וְזֶהוּ שְׁסִיִּם: "וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כְּלָנוּ" - כְּלוֹמֵר: וְרְאוּי לָךְ שֶׁתִּשְׁגִּיחַ בְּנוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּשְׁגִּיחַ כָּל פּוֹעֵל בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו, הֵן שֶׁיְהִיָּה רְאוּי אוֹ בְלִתִּי-רְאוּי.

ה' לאדם היא

לכאורה אהבה

טבעית

מדוע האהבה

הטבעית לא

שייכת בין ה'

לאדם

אָבֵל כְּאֶשֶׁר יַעֲזֹב הַיָּטִב, נִמְצָא שְׁכָל-זֶה נִמְצָא בְּהַעֲבָרָה. כִּי אֵין הַצּוּרָה וְלֹא הַחֲמֹר חֲלָק מִן ה' כִּבְּן מִן הָאָב. וְגַם, אַחַר שֶׁפְּעַלְתּוּ בְּמֵאֲמָרוֹ, אֵין לוֹמַר בּוֹ שֶׁרְאוּי שֶׁיִּשְׁתַּדֵּל לְשִׁמּוֹר מַעֲשָׂיו. כִּי כָּל פּוֹעֵל אֲמָנִים יִשְׁתַּדֵּל לְשִׁמּוֹר מַעֲשָׂה יָדָיו בְּסַבֵּת הַטְּרַח אֲשֶׁר טְרַח בּוֹ, וּמִזֶּה-הַצַּד הוּא שֶׁיִּאֱהָבוּ הַמְּשׁוֹרְרִים שִׁירֵיהֶם. אָבֵל מִי שֶׁלֹּא יִפְלַח בּוֹ לֹא טְרַח וְלֹא עָמַל, לֹא יִפְלַח בּוֹ הָאֱהָבָה אֲשֶׁר מִזֶּה-הַמִּין. וְעַל-כֵּן הוּא מְבַאֵר כִּי אֱהָבֵת ה' אֶת הָאָדָם אִי-אֶפְשֵׁר שֶׁתְּהִיָּה אֶלָּא מִן הַסּוּג הַשְּׁלִישִׁי, שֶׁהִיא הָאֱהָבָה הַיְחִסִּית.

לעילוי נשמת טובה בתיה בת מיכאל ע"ה
להצלחת צוריאל צבי בן משה הי"ו

שְׁנֵי הַמִּינִים מִמֶּנֶּה - שְׁנֵי סוּגֵי הָאֱהָבָה הַטְּבֵעִית. בְּהַעֲבָרָה - בְּדֶרֶךְ מַשְׁל. שֶׁפְּעַלְתּוּ בְּמֵאֲמָרוֹ - ה' ברא את העולם בדיבורו.

